

Nr 280.

Av herr **Schotte**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 164, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 9, 36 och 37 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 164 hava föreslagits vissa ändringar av gällande stadsplanlag, avseende i huvudsak *dels* att för sådana områden å landet, där större byggnadsverksamhet är att förvänta, och för vilka jämlikt 37 § på framställning av Konungens befallningshavande eller områdets ägare stadsplan fastställs, tillika må kunna fastställas sådana särskilda byggnadsbestämmelser, som omförmälas i lagens nuvarande 3 §, *dels* ock att stadsplan må kunna fastställas för kronan tillhörigt område utan att vara av stadsfullmäktige eller allmänna rådstugan antagen.

Emot det första av dessa önskemål eller mot sättet för dess genomförande synes icke vara mycket att erinra, dock torde denna ändring ej förtjäna att genomföras ensam för sig. Så mycket mera är att invända med avseende å förslaget, att kommunalrepresentationens godkännande ej längre skall erfordras för stadsplanering av kronan tillhörigt område.

Uppgörande och antagande av stadsplan har hittills uteslutande tillhört kommunens kompetensområde, även om för stadsplanens giltighet överordnad myndighets fastställelse erfordrats. Denna grundsats har fastslagits redan i 1874 års byggnadsstadga och jämväl upptagits i stadsplanelagen. I det år 1904 avgivna kommittéförslag, som ligger till grund för nämnda lag, hade visserligen, såsom ock justitieministern i motiveringen till föreliggande proposition erinrat, kommitterade förslagit, att stadsplan jämväl skulle kunna fastställas på ansökan av annan

än samhället, som visade sig vara ägare till hela det område planen omfattade. Därest så skedde, skulle jordägaren, i den mån han ville genomföra planen och innan bebyggandet finge börja, till samhället utan ersättning överlämna den i stadsplanen upptagna gatumarken, vederbörligen iordningställd och försedd med nödiga avloppsledningar. Kommitterade avsågo emellertid med sitt förslag huvudsakligen förhållandena å sådana platser å landsbygden, där livligare byggnadsverksamhet vore att förvänta, och som, enligt inom riksdagen och av ett flertal ämbetsmyndigheter uttryckt önskan, borde stadsplanemässigt regleras, redan innan de erhållit en »större sammanträngd befolkning» och byggnadsstadgan sålunda där kunde förklaras tillämplig. Inom stad skulle stadgandet enligt kommitterades förmenande uppenbarligen blott undantagsvis kunna komma till tillämpning. I de avgivna yttrandena över kommittéförslaget uttalades allmänt så starka och väl grundade betänkligheter mot att avhända stadskommunerna kontrollen över den byggnadsmässiga utvecklingen, att dåvarande justitieministern valde en annan väg än den av kommitterade föreslagna för att söka tillgodose det föreliggande behovet av en tidig stadsplanering av vissa områden å landet. I det förslag till lag om stadsplan och tomtindelning, som förelades 1907 års riksdag, upptogos bestämmelser om sådana stadsplaner i en särskild paragraf, den nuvarande 37 §, medan grundsatsen att fastställelse kan meddelas endast å av kommunen antagen stadsplan i alla andra fall förblev orubbad. Ej heller under riksdagsbehandlingen undergick lagförslaget i detta hänseende någon ändring.

De skäl, som av departementschefen nu anförts för en revision av den standpunkt lagstiftaren hittills intagit i föreliggande fråga, synas icke övertygande.

Till stöd för kommunens ensamrätt att antaga stadsplan hava, såsom departementschefen erinrar, anförts huvudsakligen två skäl. Man har ansett den nödvändig för att kommunen skall kunna bibehålla kontrollen över byggnadsverksamhetens utsträckning, samt vidare för att den något så när skall kunna bestämma omfattningen av de av denna utsträckning betingade utgifterna för polisbevakning, belysning och dylikt. Det första av dessa skäl finner departementschefen något oklart, då ju stadens myndigheter i allt fall få yttra sig och stadsplaneförslaget underkastas prövning av sakkunnig myndighet, nämligen överintendentsämbetet. Under sådana omständigheter kunde icke staden tillerkännas ett berättigat intresse att, under åberopande av behovet av sin kontroll, förhindra stadsplanens fastställande. Vad det andra skälet angår, förmenar departementschefen, att farhågorna för ökade kommunala för-

valtningskostnader äro överdrivna, framför allt i betraktande av att med bebyggandet även nya kommunala skatteobjekt uppkomma, varjämte ju förslaget stadgar, att gatumarken, i behörigt skick iordningställd, utan vederlag skall överlämnas till samhället. Å andra sidan kan stadens stadsplanemonopol lätt begagnas till att avpressa en jordägare alltför vittgående eftergifter, och exempel på sådana missbruk hava enligt justitieministerns åsikt icke saknats. Han tvekar icke att uttala, att frågan om detta stadens monopol borde underkastas en revision, vars resultat enligt hans mening uppenbarligen borde bliva ett mer eller mindre fullständigt upphävande till jordägarnes förmån av stadens ensamrätt att antaga stadsplan. I avvaktan på den grundligare utredning, som en sådan revision förutsätter, finner sig departementschefen oförhindrad att redan nu föreslå ett upphävande av det kommunala stadsplanemonopolet för kronan tillhörig mark, under förmenande att det givetvis är ett allmänt intresse av största vikt, att icke kronans utnyttjande av sin mark onödigtvis försvåras. Redan förut har departementschefen framhållit, att tiden för en genomgripande revision av stadsplanelagen nu är inne, och att utredningsarbete i detta syfte så snart förhållandena det medgiva bör igångsättas.

Utan att förneka att en omarbetning i viktiga punkter av 1907 års stadsplanelag kan vara önskvärd, synes man böra ställa sig särdeles tveksam till de här angivna utgångspunkterna och principerna för ett sådant revisionsarbete. Det kan utan överdrift sägas, att den viktigaste erfarenheten vid lagens tillämpning varit, att den är alltför betungande särskilt för *mindre samhällen*, vilkas ställning gentemot jordägarne på grund av lösensförpliktelser och andra skyldigheter är rätt svag. Detta har medfört, att stadsplan för sådana samhällen, där en rationell reglering måhända mest är av nöden, endast så småningom kunnat upprättas och genomföras, och det finnes goda grunder att antaga, att stadsplanelagen för flertalet mindre samhällen i viktiga punkter ännu i dag är en författning, som blott står på papperet — detta av den tvingande anledning att ett bokstavligt genomförande av lagens stadganden alldeles skulle överstiga samhällets bärkraft.

De av departementschefen åberopade fallen av missbruk av samhällets stadsplanemonopol gentemot jordägare äro icke allmänt bekanta; däremot torde det motsatta förhållandet, eller att jordägare oskäligt utnyttja sin ställning gentemot samhället, tyvärr vara en icke ovanlig företeelse. Inom riksdagen hava klagomål häröver mer än en gång anförts, och 1910 års riksdag har med anledning härav hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning i vissa hithörande frågor. Då nu justitieministern

finner sig böra upptaga frågan om ändringar av stadsplanelagen, hade man därför kunnat vänta, att sistnämnda missförhållanden i främsta rummet skulle bli föremål för hans uppmärksamhet. Det är med en viss förvåning man erfar, att ett av de viktigaste ämnena för det blivande revisionsarbetet i stället skall bli att undanröja den enda förmån, som lagen givit kommunen vid förhandlingar med motsträviga jordägare, nämligen dess ensamrätt att antaga stadsplan, samt att denna rätt, vad kronan tillhörigt område angår, redan nu, enligt justitieministerns mening, bör upphävas.

De ovan angivna skäl, som departementschefen i motiveringen anført för denna principiella ändring av stadsplanelagstiftningen, synas vid närmare granskning föga hållbara. Det är visserligen sant, att stadens rätt att yttra sig över stadsplaneförslag samt överintendentsämbetets prövning av detsamma innebär vissa garantier för att icke i stadsplanetekniskt hänseende otillfredsställande stadsplaner skola fastställas, men det är icke detta, som i främsta rummet åsyftats, när man med uteslutande av jordägaren lagt hela det förberedande stadsplanearbetet i samhällets hand. En sådan motivering för samhällets ensamrätt hade ju med hänsyn till de flerstädes rätt ringa fackkunskaperna i förevarande ämnen hos de kommunala myndigheterna varit hart när oförklarlig. Lagstiftarens tanke har i stället uppenbarligen varit, att stadsplaneärendena äro av så vitalt intresse för själva orten och dess invånare, att de nödvändigtvis tillhöra *kommunens naturliga verksamhetsområde* och icke böra avgöras utan dess bestämmande medverkan. De betydande civilrättsliga verkningar, som efter 1907 års lagstiftning äro förenade med stadsplanen, och den utomordentliga utveckling, som stadsplane-tekniken under det sista årtiondet undergått, hava i hög grad bidragit till att framhäva detta förhållande.

På goda grunder hava stadskommunerna av ålder ansetts skyldiga att övervaka och vid behov leda den byggnadsmässiga utvecklingen inom sina områden. Detta har delvis skett genom lämpliga delningar och upplåtelser av byggnadsmark, åtgärder för vilka städerna fordom erhållit kronans stöd i form av jorrdonationer. På senare tid har den kommunala fastighetspolitiken åter tillvunnit sig ökad betydelse, och i de flesta städer torde kommunen numera genom lämpliga markinköp och upplåtelser söka leda och stimulera den enskilda byggnadsverksamheten. De andra medel, som i detta hänseende stå städerna till buds, falla inom stadsplane- och byggnadsväsendets områden. Kommunerna reglera det enskilda byggandet genom byggnadsordningar och stadsplaner, och de senare pläga numera i regeln förenas med sådana

bestämmelser om byggnads höjd och våningsantal, om yttre och inre byggnadslinjer o. s. v., som i detalj fastslå själva bebyggandets karaktär, ej blott med hänsyn till byggnadernas utseende och samverkan till en god stadsbild, utan även och framför allt med beaktande av byggnadernas ändamål, den så att säga *sociala sidan* av stadsplanetekniken. Det är uppenbart, att betydelsen härav i vår tid med den hastiga tillväxten av städernas mindre bemedlade befolkningsklasser och de stora, alltför bekanta svårigheter, som dessa klassers bostadsförhållanden förorsaka, näppeligen kan underskattas. Redan i 1874 års byggnadsstadga lämnades åtskilliga bestämmelser, åsyftande att betrygga en i förevarande hänseende rationell reglering av städernas bebyggande; och sedan 1907 års stadsplanelag öppnat möjlighet att med civilrättslig verkan i samband med stadsplan lämna detaljerade föreskrifter om sättet för bebyggandet, hava dessa frågor ägnats långt större uppmärksamhet än förr. Jämväl i de föreliggande förslagen till ny byggnadsstadga föreskrives, att planerandet skall ske med hänsyn till de olika ändamål, som äro betingade av samhällets utveckling och områdets naturliga beskaffenhet och att i stadsplanen sålunda skall bestämmas, huruvida bebyggandet skall inriktas på bostäder av olika slag eller affärer, industrier, upplag, hamnutrymmen eller dylikt.

Det torde sålunda vara tydligt, att det nutida stadsplanearbetet ingalunda blott avser en estetiskt och tekniskt tillfredsställande uppdelning av marken för byggnadsändamål, utan att det på goda grunder syftar vida längre, nämligen att — ofta i samverkan med andra kommunala förvaltningsgrenar, fastighetsförvaltningen, samt vatten- och belysningsverken — *reglera och leda stadens utvidgning i dess helhet*, att försöka *tillgodose samhällets behov av lämpliga områden för bostäder* och andra ändamål, i korthet: att bidra till *utformningen av den växande sociala organism som ett stadssamhälle utgör*. De synpunkter, kommunen härvid måste företräda, kunna givetvis lätt komma i konflikt med jordägarnes intresse av att erhålla största möjliga inkomst av sin egendom. Behovet av sunda, luftiga och väl belysta bostäder kan påkalla en uppdelning av marken och ett byggnadssätt, som icke ger tomterna det saluvärde jordägaren väntat sig, och överhuvudtaget är det uppenbart, att det i våra större städer synnerligen befogade kravet på ett rymligt och lågt byggnadssätt i samhällenas yttre delar icke alltid kan vara tilltalande ur markägarnes privatekonomiska synpunkter. Av vad ovan sagts följer vidare att ledningen av stadsplanearbetet måste för varje ort vara enhetlig. De olika stadsdelarnes byggnadsmässiga karaktär är ömsesidigt betingad. Frågan huruvida en trakt bör avses för bostads-

ändamål eller för industrier, eller i vilken utsträckning mark bör reserveras för planteringar eller för offentliga byggnader o. s. v., kan endast avgöras med hänsyn tagen till hela ortens utveckling och därav betingade behov samt till sättet för övriga stadsdelars planering och användning.

Alla dessa omständigheter samverka till att ännu mer än förr utpräglade stadsplaneärendenas kommunala karaktär. Uppgörandet och bedömandet av en stadsplan kräver icke blott tekniska och estetiska fackinsikter, utan därjämte en kännedom om samhällets utveckling och behov, som näppeligen kan förutsättas hos någon annan än ortens kommunala myndigheter. Den djupt ingripande betydelse för ortens utveckling i många hänseenden, som en nutida stadsplan äger, gör det ock nödvändigt att låta dessa myndigheter på ett bestämmande sätt medverka vid dess uppgörande och *taga ansvaret* för densamma.

Det sönderbrytande av stadsplanearbetets enhetlighet, som den av justitieministern förordade grundsatsens genomförande innebär, skulle däremot i högsta grad kunna försvåra kommunens strävanden att befrämja en rationell utveckling av byggnadsverksamheten. Av vad ovan anförts torde framgå, att det icke är tillräckligt, att den nya stadsplanen med avseende å gatulinjer och dylikt ansluter sig till förut gällande, utan att jämväl i andra hänseenden ett samband måste finnas. Även en i stadsplanetekniskt hänseende tillfredsställande stadsplan kan ur andra, ej mindre viktiga synpunkter vara olämplig, men det lär med säkerhet få antagas, att ett bestridande från kommunens sida av ansökan om fastställelse av en sådan plan endast i undantagsfall skulle komma att vinna Kungl. Maj:ts beaktande. Överintendentsämbetets prövning kan givetvis endast komma att avse förslagets estetiska och tekniska sidor.

Redan dessa skäl torde till fullo motivera, att lagstiftaren hittills givit stad och med stad i förevarande hänseende likställt samhälle på landsbygden ensamrätt att antaga stadsplan, och att endast sålunda antagen stadsplan kan av Kungl. Maj:t fastställas. Men härtill kommer efter år 1907 även ett annat, nämligen de civilrättsliga verkningar stadsplanen medför. Genom stadsplanens fastställande blir stadskommunen ej blott berättigad, utan i många fall även skyldig att lösa mark, som ingår i gata eller tomt, samt att på i stadsplanelagen stadgat sätt ansvara för gatas upplåtande. Det synes från kommunens sida med skäl kunna fordras, att en förvaltningsakt, vilken i sådan grad som en stadsplan i civilrättsligt hänseende berör kommunen, också skall förutsätta dess medgivande.

Justitieministern förmenar emellertid, att detta monopol kan av staden gentemot jordägare missbrukas. Det hade varit av stort intresse att närmare lära känna de fall av sådant missbruk, som justitieministern

anser hava förekommit, då det icke är lätt att inse huru härvid kan hava tillgått. I åtskilliga tyska staters byggnadslagstiftning har kommunen bemyndigats att för områden, som ännu icke upptagits i stadsplanen, meddela ett allmänt och tillsvidare gällande byggnadsförbud, och även om en sådan befogenhet kan vara ur flera synpunkter motiverad, är det å andra sidan klart, att den jämväl kan missbrukas gentemot jordägare. Men i Sverige, där byggnadsverksamheten utanför stadsplanen i regeln är fullkomligt fri, är det överraskande, att sådant missbruk kunnat förekomma. Därest staden uppställer obilliga fordringar och till följd därav överenskommelse med jordägaren icke kan ernås om stadsplan för dennes mark, är ju denne oförhindrad att planera, stycka, försälja och låta bebygga marken alldeles som han finner för sig förmånligast. Det enda tvångsmedel, som kan komma till användning gentemot honom, är det byggnadsförbud, varom stadgas i stadsplanelagens 5 §. De viktigaste förutsättningarna härför äro emellertid, att fråga väckts om stadsplanens utsträckande över området, eller att beslut om antagande av stadsplan för detsamma fattats. I det förra fallet räcker förbudet endast högst sex månader och kan alltså ej medföra några svårare olägenheter, i det senare måste det likaså snart utlöpa, nämligen med ärendets avgörande hos Kungl. Maj:t. Undantag från detta förbud må för övrigt i särskilda fall medgivas av Konungens befallningshavande. Stadens möjligheter att trakassera jordägare äro sålunda särdeles begränsade och inskränka sig egentligen till det fall, att beslut om stadsplans antagande fattats, men ärendet sedermera avsiktligt förhalas och byggnadsförbudets giltighetstid därmed oskäligt förlänges. Några exempel på sådant förfarande äro icke bekanta. Därest försök att på detta sätt från kommunens sida utöva en obehörig påtryckning på jordägarne skulle förekomma, lärer det kunna tagas för givet, att dess verkningar skulle omintetgöras av Konungens befallningshavande, vilken, såsom nyss anmärkts, ju har rätt att i särskilda fall meddela undantag från sådant byggnadsförbud.

Härmed skall visserligen icke förnekas, att redan stadens ensamrätt att antaga stadsplan lämnar den vissa fördelar vid förhandlingar med jordägare, vilkas mark skall planeras. Områdets upplåtande och bebyggande i enlighet med en verklig stadsplan, för vars genomförande staden är ansvarig, innebär naturligtvis förmåner, för vilka det kan vara lönt att underkasta sig vissa uppoffringar. Dessa uppoffringar avse i regeln gatornas upplåtande och iordningsställande. Det är endast billigt och rättvist, att jordägaren, vars byggnadsmark genom stadsplanen får ett ökat värde, också vidkännes kostnaderna för de nödvändiga trafiklederna. Staden söker därför ofta genom förhandlingar med jordägaren

skaffa sig äganderätten till gatumarken utan den omgång och de kostnader, som skulle uppstå, om den endast litade till stadsplanelagens stadganden i förevarande hänseende, samt att tillika erhålla ersättning för den ojämförligt större delen av gatukostnaderna, som åtgår för gatans iordningsställande, beläggning, förseende med nödiga avloppsledningar m. m. Om fastighetsägares skyldighet att bidra till dessa kostnader finnes i ett flertal andra europeiska stater särskild lagstiftning, men då sådan lagstiftning, i trots av därom gjorda framställningar från kommunalt håll, i Sverige ännu saknas, må man icke förtänka städerna, om de söka att genom förhandlingar med vederbörande intressenter i någon mån göra sig skadeslösa. Något obehörigt tvång kan staden, såsom ovan framhållits, i intet fall utöva, då det alltid står jordägaren fritt att avbryta förhandlingarna och med åsidosättande av stadens krav låta stycka och bebygga marken så som han finner lämpligast. I regeln torde emellertid överenskommelse uppnås, då jordägarne pläga erkänna det berättigade i stadens krav på ersättning för sina gatukostnader. Exempelvis i de avtal, som Stockholms stad avslutat med kronan om upplåtande av mark på Norra Djurgården, har den senare parten bland annat förbundit sig att överlämna gatumarken i planerat skick samt att bekosta gatornas stenbeläggning, deras förseende med nödiga trummor och ledningar o. s. v. I betraktande härav förefaller det än anmärkningsvärdare, att den enda fördel lagen givit kommunen vid sådana förhandlingar nu anses böra försvinna. Samtidigt stadgas visserligen, att gatumarken, vederbörligen iordningställd, skall utan ersättning överlämnas till kommunen, men härmed avses, såsom departementschefen framhåller, icke nödiga avloppsledningar och allenast billigaste gatubeläggning, något som i de flesta fall ej kan anses tillfyllest.

Om man av här angivna skäl sålunda måste motsätta sig det i den kungl. propositionen ifrågasatta upphävandet av stadens ensamrätt att antaga stadsplan, är därmed icke sagt, att förhållandena å här förevarande område äro i allo tillfredsställande. Av vad som ovan anförts rörande stadsplanearbetets betydelse torde även framgå önskvärdheten av att allt bebyggande inom stadens område sker efter viss plan och bestämda regler. Det är ingalunda tilltalande, att byggnadsverksamheten utom stadsplanen är så fri som nu.

Den utredning, som de i förevarande proposition berörda spörsmålen påkalla, sammanhänger jämväl med andra, av riksdagen förut i år behandlade frågor, nämligen om fastighetsregister samt om lagstiftning rörande avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad. I det utlåtande, som av sammansatta stats- och lagutskottet härom avgavs, och som av båda kamrarna bifölls, uttalades bland annat, att

all uppmärksamhet måste ägnas åt, att icke genom ett planlöst styckningsförfarande stadsplane- och byggnadsväsendets rationella utveckling försvåras, och att denna synpunkt vid den ytterligare utredning, som utskottet i dessa frågor ansåg nödvändig, borde beaktas. Då det här gäller fastighetsbildningen utom det planerade området, måste denna utredning uppenbarligen komma att beröra samma problem, som återfinnes i propositionen om ändringar i stad-planelagen, nämligen huru bebyggandet lämpligast skall regleras å sådant område, för vilket kommunen icke antagit stadsplan. Tydligtvis föreligger här ett nära samband, och det synes därför lämpligt, att resultatet av den med anledning av riksdagens beslut nyligen igångsatta utredningen om jordstyckningslagstiftningen avvaktas, innan en, även för denna lagstiftning principiellt viktig ändring av stadsplanelagen vidtages. Härtill föreligga så mycket starkare skäl, som denna utredning, enligt vad sammansatta stats- och lagutskottet i sitt utlåtande uttalat, jämväl torde komma att omfatta frågan, huruvida icke samtliga de bestämmelser, som för städerna gälla med avseende å jorddelning, stadsplan, tomtväsen och fastighetsredovisning m. m., kunde sammanföras i en författning.

Vad ovan sagts om de i propositionen nr 164 föreslagna lagändringarna gäller såväl i enskild ägo befintlig som kronan tillhörig mark. Det har alltid på goda grunder ansetts vara en stor förtjänst hos 1907 års stadsplanelagstiftning, att den i allt väsentligt likställt kronan med övriga enskilda jordägare, och det finnes, därest man icke vill godkänna justitieministerns motivering för ett generellt upphävande av det kommunala stadsplanemonopolet, icke några skäl varför denna princip nu skulle frångås. Justitieministern har visserligen framhållit, att det vore ett allmänt intresse av största vikt, att icke kronans utnyttjande av sin mark onödigtvis försvåras, men häri ligger väl näppeligen något annat än ett konstaterande av, att den föreslagna lagändringen skulle vara för kronan, d. v. s. för staten som förmögenhetsobjekt, förmånlig, något som dock knappast kan sägas utgöra skäl till en lagändring.

Det har jämväl anmärkts, att risken för ett missbruk från kronans sida av rätten att ansöka om fastställelse å stadsplan är mycket mindre än då det gäller enskilda, då kronan såsom markägare givetvis gärna komme att underkasta sig alla de allmänna hänsyn, som vid stadsplans uppgörande måste beaktas. Det finnes emellertid goda grunder att antaga, att så ingalunda alltid skulle bliva fallet. Av naturliga skäl pläga de myndigheter, som företräda staten som jordägare, vid dylika ärendens behandling anse sig förpliktade att söka tillförsäkra kronan största möjliga ekonomiska vinst av området, och vid mer än ett till-

fälle hava dessa fiskaliska intressen starkt kolliderat med kommunens önskan att tillgodose den allmänna hygienens och trevnadens krav vid markens planerande. Den kritik, som överintendentsämbetet tilläventyrs kan finna sig föranlåten att rikta emot sådana av kronan föreslagna stadsplaner, måste givetvis också bliva betydligt mildare, än om planen uppgjorts och inlämnats av kommunen eller enskild jordägare. Att lagstiftningen skulle tillförsäkra kronan som jordägare en undantagsställning och därmed bryta en av de viktigaste grundsatserna i 1907 års stadsplanelag, skulle därför vara föga tilltalande.

Emot vissa särskilda punkter i det framlagda lagförslaget må slutligen några anmärkningar riktas.

I 9 §, första stycket, stadgas, att gator, torg och andra allmänna platser skola till staden överlämnas utan ersättning och försatta i behörigt skick. I det motsvarande stadgande, som upptogs i 1904 års kommittéförslag, föreskrevs tillika, att gatorna vid överlämnandet skulle vara försedda med nödiga avloppsledningar, och anförde kommitterade till stöd härför bestämmelsen i byggnadsstadgans § 22 mom. 2, att ny stad ej må bebyggas, utan att plan för vattnets avledande är antagen och genomföres i den mån bebyggandet fortskrider. Detta skäl torde fortfarande så mycket mera äga sin fulla giltighet, som kronan, enligt vad förut anmärkts, redan genom fria avtal i liknande fall ansett sig böra åtaga sig att bekosta gatans förseende med nödiga trummor och ledningar.

I 2 § fjärde stycket användes uttrycket »område, som tillhör kronan». Tveksamhet synes kunna göras gällande, huru stort området skall vara för att stadgandet skall kunna tillämpas. Tillämpas det å helt små, av redan planlagd mark omgivna områden, kunna givetvis de förut angivna olägenheterna av upphörandet av stadsplanearbetets enhetlighet i hög grad förvärras.

På grund av vad sålunda anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte avslå de i Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 164 föreslagna tilläggen till 2 och 9 §§ i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning rörande stadsplan för kronan tillhörigt område.

Stockholm den 29 april 1916.

Axel Schotte.

I motionen instämma: *Otto Holmdahl* och *C. E. Svensson*.